

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok 4 koruny — hal.
Na pol roka 2 " — "
Na štvrt roka 1 " 20 "

Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedny redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník.

Majitel' a vydavatel' :

JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavatel'stvo :

Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
nonpareill riadku 80 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Autonomia katolíkov.

Nenie vážnejšej otázky pre katolícke obyvatelstvo Uhorska, ako je autonomia, alebo samospráva katolíkov. Riešenie otázky tejto vzala preto do programu svojho kresťanská ľudová strana. Od prvopočiatku jestvovania jej vždy mala na zreteli ten nehodný stav odvislosti, v akom nachodí sa cirkev katolícka v pomere jej ku vládám svetským. Naliehala preto pri každej príležitosti na to, aby katolíci Uhorska dostali svoju samosprávu, totiž autonomiu, ako ju majú prijaté vierovyznania krajiny. Kresťanská ľudová strana doposiaľ síce v krajinskom zákonodarstve bez vplyvu, riešenie tejto veľavážnej otázky mohla si

len žiadať, ku konečnému prevedeniu jej však ničoho podujať nemohla. Iba prítomne dá sa očakávať, že až nie do života uvedenie, aspoň značné pokročenie v riešení tejto otázky uskutoční vláda koalície, ako to ministerpredseda v programme jej označil. Dá sa to správne očakávať preto, bo kresťanská ľudová strana nachodí sa v koalícii a s celým vplyvom jej naliehať bude na to, aby terajšia vláda v programme dané slovo v skutku vyplnila a katolíkov Uhorska cestou zákonodarstva vyslobodila z toho potupného stavu, v akom nachodia sa pomerne ku prijatým vierovyznaniám. Sľúbily všetky predošlé vlády v jejich programoch, že sa zaoberať budú s riešením otázky katolíkov; aby katolícke obecnstvo ku sebe pri-

Budapeštianska kráľovská palota.

lákali, slúbili to Tiszovci, ba i sám Fejérváry, keď sa však o tom jednalo, aby dané sľuby aj splnené boily, vtedy uzavretia katolíckych kongressov spočívaly zaprášené v štolíkoch ministerských. Prítomne nesmie tomu tak byť. Kresťanská ľudová strana bude si dať záležať na tom, aby vláda koalície, čo katolíkom dotýčať sa samosprávy, autonómie sľúbila, to aj v život uvedla.

Bude to žiadať kresťanská ľudová strana preto, bo je to pre katolíkov Uhorska to najpotrebnejšie. Prečo však kresťanská ľudová strana autonómie alebo samosprávu považuje za to najpotrebnejšie pre katolíkov Uhorska? Bo ona špatruje v nej také sriadenie, totižto takú organizáciu, na základe ktorých katolíci v medziach cirkvou a kráľom vyznačených slobodne a neodvisle sa môžu hýbať a vyvíňovať. To netrpi otázky, že cirkev katolícka v prvom rade musí byť neodvislá od vlády, ktorá je pre všetkých, nezná teda žiadneho náboženstva. Len ako neodvislá môže sa cirkev aj vyvíňovať. Dotýčať sa učenia a článkov viery nepotrebuje cirkev vývinu a zdokonálenia, povoláním jej však je, aby učenie svoje v národoch v život uvedla, aby pokolenie ľudské viedla cestou, ktorá je pravda a život a tu potrební sú tí, čo touto cestou kráčajú, slobody a potrební sú vývinu a zdokonálenia.

Zdokonálenie a vývin pokolenia ľudského, na mravnom, ba svätom základe bolo vždy cieľom cirkve katolíckej, to bola tá opravdová osveta, ktorú ona všestranne rozširovala. Z tejto príčiny zakladala školy, pestovala vedomosti a umenia. Bez zväčšovania môže sa povedať, že základ ku všetkým vedomostiam v celom jejich obore, ku všetkým umeniam krásnym, základ položila katolícka cirkev. Terajší svet s celou jeho takrečnou osvetou a vzdelanosťou žije duchovne len z katolíckych minulých vekov. Aby ale cirkev takto osožne a pre ľud spasonosne účinkovať mohla, k tomu potrebovala vždy a potrebuje prítomne viacej, ako v časoch predošlých, slobody.

Aby sme sa o tomto z blízka a dôkladne presvedčili, povážme v krátkosti, či by bolo možné bývalo, aby cirkev katolícka stavala tie veľkolepé a mohutné chrámy, ktorých sloh podivný podnes obdivujeme, keby nebola bývala slobodná a neodvislá od živlov jej neprajných? Cirkev však stavala nielen veľkolepé chrámy s nebotyčnými väzami, lež ako sriadovala obce kresťanské, shro-

maždovala ich kolo stredišťa nábožného života, okolo kostola, chrámu alebo domu božieho. A tie chrámy všetky, či sú skvostné alebo jednoduché, bohaté alebo chudobné, založené sú všetky pod záštitom cirkve, jej vplyvom a zväčša s jej obeťami. Toto všetko však len preto mohla prevádzať cirkev katolícka k duševnému pozdvihnutiu ľudu lebo bola slobodná.

Na poli rozširovania opravdovej vzdelanosti a osvety žiadna spoločnosť ľudská nemôže sa prirovnávať s cirkvou kresťansko-katolíckou. Tie paláce obrovské, v ktorých od stá a stá rokov vyučuje sa mládež — prítomne, bohužiaľ, na mnohých stranách v duchu kresťanstvu protivnom — podnes ohlasujú svetu, ak veľké obeť donášala cirkev cieľom rozširovania vedomostí každého odvetvia. Najvyššie školy, university, školy prosredné, ako gymnázia a školy elementárne alebo ľudové či nezakladala všade cirkev rímsko-katolícka?

Keď však pohliadneme na pole dobrodejnosti kresťanskej, čo tu vidíme? Kláštore, v ktorých obetovaví mnísi a mníšky opatrujú chorých a opustených; sirotáre, kde pod správou cirkve došáva sa úbohým sirotám výchovy kresťanskej a nahradenia lásky rodičovskej. Cirkev katolícka nielen ohlasovala lásku k blížnemu, lež ju v živote skutočne aj prevádzala. I robila to ona iste s tým väčším úspechom, bo bola slobodná.

Túto slobodu a neodvislosť zabezpečili cirkvi ako v duševnom ohľade božský jej zakladateľ, tak v ohľade hmotnom pozemskí a kresťanským duchom nadchnutí mocnári a veľkodušní veriaci. Kresťanskí kráľovia Uhorska zakladali biskupstvá, kláštore a iné ústavy, obdarovali ich pozemkami a panstvami; príklady tieto nasledovali horliví veriaci, čím sa hmotne zmohla cirkev katolícka v Uhorsku a s týmto zmohol sa aj jej vplyv vo verejnom živote štátnom a u ľudu.

Náboženstvo rímsko-katolícké krom toho bolo od sv. Štefana, prvého kráľa apoštolského, náboženstvo panujúce a nadané rozličnými nadprávkami nad inými vyznaniami viery. Ako náboženstvo panujúce a veľkými nadprávkami ozdobené, bolo tiež neodvislé.

Tento stav nadprávny a neodvislosti cirkve rímsko-katolíckej trval až po rok 1848. V tomto roku, menovite XX. paragrafom zákona z r. 1848. vyslovená bola sloboda svedomia a rovnoprávnosť prijatých vierovyznaní. Na základe tohoto

zákona prijaté vierovyznania, menovite protestanti a nespojení gréci, ku osnove zákona pripojili probopis o povolenie samosprávy, totižto autonómie. So sankcionovaním zákona vskutku dostali aj autonómiu.

Zo stránky katolíckej cirkve ohlásil sa Sárkány, opát bakonybél'ský dňa 4. apríla r. 1848. na sneme v záležitosti autonómie katolíkov. Na toto verejne vysloveno bolo na sneme, že paragrafom XX. zákona z roku 1848. zabezpečuje sa sloboda náboženstvá, a síce tak, že každé náboženstvo, teda aj cirkev katolícka, považne štátu obsiahla úplnú slobodu a neodvislosť. Aj cirkev katolícka má teda právo na autonómiu, pod čím sa to rozumie, že má právo ku samostatnej správe škôl, majetku a všetkých záležitostí, nakoľko sa to s vnútornou jej organizáciou srovnáva. Vzdor tomuto verejnemu vysvetleniu sbor biskupský pod vedením Jána Scziticvszkyho, na ten čas biskupa pätkostolského, držal porady v záležitosti samosprávy a dňa 6. apríla roku 1848. predstrená bola aj petícia o povolenie autonómie katolíkov. O petícii tejto vyslovil sa Franc Deák, ako tehďajší minister pravosúdia, že mu je veľmi ľúto, že tak pozde bola predložená, bo ona obsahuje vec spravodlivú. Že o spravodlivosti žiadosti katolíkov presvedčená bola vláda tých časov, to i z toho vidno, že dňa 15. júna 1849. svolala katolíkov ku porade v záležitosti autonómie na deň 20. augusta. S týmto krokom opozdila sa vtedy už vláda, ako predtým opozdily sa patričné vrchnosti cirkevné. V nasledujúcich časoch nepokojov a pod vladárením Nemcov o autonómii katolíkov nemohlo byť ani reči, kdežto protestanti s pomocou autonómie vzťahali sa v krajine hmotne a vplyvom, pravda len ku podpore zákazonosného liberalizmu.

Otázka autonómie katolíkov začala ožívať r. 1870. a prišlo aj ku voľbám autonómických vyslancov do kongressu. Aj kongress sa vydržoval, uzavretia však jeho ležaly v stolíkoch ministerských, kým kresťanská ľudová strana roku 1897. všetko nevynaložila na to, aby autonómický kongress poznove svolaný a ku zavedeniu autonómie katolíkov nové a času primerané uzavretia vynešené boly.

Kým sa budúce s otázkou autonómie dôkladnejšie zaoberať budeme, podávame toto ku povšimnutiu katolíckemu obecnstvu, z čoho každý

nepredpojatý presvedčiť sa musí o tom, že ako v každej vážnej otázke, tak aj v tejto, na prvom mieste stojí kresťanská ľudová strana, ktorá prísne žiada od vlády a zákonodarstva zavedenie autonómie katolíkov, lež takej, čo zodpovie sriadeniu cirkve, právam kráľa a opravdovému blahobytu ľudu. Akúkoľvek autonómiu kresťanská ľudová strana neprijme.

Rozširujme kresťanskú ľudovú stranu.

Keď dakedy, to z príležitosti nedávneho zakončenia veľkých sporov politických, zrejme sa dokázalo, že medzi všetkými stránkami politickými, prítomne jestvujúcimi, je len jedna, ktorej program bez ťažkostí dá sa v život uviesť a ktorá vždy a všade a všemožnými prostriedkami zákonnými blaho ľudu, bez rozdielu národností podporuje. Táto stránka politická, na ktorú pyšný musí byť každý občan a najmä ľud kresťanský, je kresťanská strana ľudová.

Kresťanská strana ľudová má svoj koreň v srdciach ľudu kresťanského. Politika jej je v pravom smysle slova kresťanská, teda nanajvyš spravodlivá, smerom a jediným cieľom jej je brániť, podporovať a napomáhať úbohý ľud kresťanský. Členovia a privrženci tejto politickej strany pochodia zväčša z pospolitého ľudu, na čele jejich ale stoja ako vodcovia jednotliví výtečníci katolícki, ktorí ako milujú vieru a vlasť svoju, tak nezvrátne a nadovšetko milujú aj ľud kresťanský.

Kresťanská ľudová strana nikdy nezradila zákonné záujmy a spravodlivé nároky ľudu kresťanského, ona program svoj nikdy nepremenila, ani ho v žiadnych okolnostach neopustila a neopustí a zásady v tomto programme obsažené, ktoré ona ohlasuje, dajú sa uskutočniť a do života uviesť v tom okamžení, ako ľud vyvolí do snemu väčšinu kresťanskej ľudovej strany. Kresťanská ľudová strana zhodila z ministerských stolíc Tiszovcov a Bánffystov; k obrane krajinskej ústavy utvorenej koalície najvernejšou stránkou je kresťanská ľudová strana. Ona vylomila krky nesvedomitým pokrokárom a všetky tie politické novoty, aké opustenému, zanedbanému a pod bremenom neznesiteľných ťažko stonajúcemu ľudu zabezpečí majú nové politické práva a kroz to stáleho blahobytu hmotného, najprv a najhlasnejšie ohlasovala kresťanská ľudová strana. Len kresťanská ľudová strana mala smelosti otvorene a bez obalov poukázať na nezbedné prechmaty židovského plenu, kdežto ostatné politické strany nerozumne a ku vlastnej škode v prachu sa klaňajú národu vyvolenému.

Ku obrane našej svätej viery a cirkve katolíckej žiadna politická stránka neopováži sa verejne ani slovička pozdvihnúť, jedine kresťanská ľudová strana zastáva neohrozene pravdy katolíkov a bráni zmužile sväté práva našej cirkve. Cieľom poľahčenia ťažkého stavu malých hospodárov, za podporu malých priemyselných a za

obranu robotnickej triedy, žiadna stránka politická nebojovala tak odhodlane a vytrvale, ako kresťanská ľudová strana.

Z tohoto všetkého len to nasleduje, aby každý katolík, ktorému na tom záleží, aby kresťansko-katolícke zásady aj v politickom živote uplatnené a prevedené boli a aby hlas ľudu katolíckeho aj v zákonodarstve vyslyšaný bol, prihlásil sa bezodkladne ku kresťanskej ľudovej strane. Poneváž však kresťanská ľudová strana len tak sa dá rozšíriť a len tak môže zpevneť, jestli ju po všetkých stranách krajiny cieľuprimerane a múdre sriaďujeme a organizujeme, ako nevyhnutelne potrebné narvujeme preto nasledovné :

V každej dedine a obci treba hneď popísať všetkých mužov, čo majú vyše dvadsať rokov, čo sú poriadni, o ktorých dá sa predpokladať, že pri nastávajúcich voľbách budú môcť hlasovať a že držia s kresťanskou ľudovou stranou. Spísaný menoslov treba poslať ústrednej kancelárii kresťanskej ľudovej strany do Budapešti. V každej dedine alebo obci treba vyvoliť jedného *vodcu*, *dôverníkov* zo stránky *gazdov*, *remeselníkov* a *robotníkov* po jednom ; krom toho treba v každej dedine alebo obci vyvoliť jedného *rozširovateľa novín* a iných *spisov* a jedného *dopisovateľa*.

Vyvolenie *vodcu* je preto potrebné, aby všetky záležitosti kresťanskej ľudovej strany v každej obci nachodily sa v jedných a to istých rukách. Ku tomuto najvhodnejšie je poprosiť miestneho pána farára, alebo pána kaplána ; keď by to však tieto z akýchkoľvek príčin prijať nechceli, alebo nemohli, vyvoliť treba vážnejšieho a učenejšieho občana svetského.

Dôverníci sú k tomu potrební, aby skúmali záležitosti svojich spolubčanov. Tak dôverník gazdov s pozornosťou sledovať má potreby, ponosy, krivdy hospodárov ; dôverník remeselníkov starať sa má o záujmy malých remeselníkov ; dôverník robotníkov konečne má sa zaoberať so záležitosťami triedy robotnickej, čo by akokoľvek malicherné boli. *Dôverníci*, každý v svojom obore spolu i s vodcom na pomoci majú byť svojim spolubčanom v nesčíselných jejich útrapách, nadovšetko ale napomínať majú ich pri každej príležitosti, aby pri zástave kresťanskej ľudovej strany vždy stále a neohrozene vytrvávali.

Krásnu a vznešenú úlohu má *rozširovateľ novín a iných spisov*. Tohoto povinnosťou je noviny a spisy kresťanskej ľudovej strany v tých kruhoch ľudu rozširovať, kde ich ešte neznajú. Mnoho kazia ľudia nesvedomiti pritomne ľud kresťanský všeliakými novinami, ktoré sa nehodia do rúk ľudu kresťanského. Pod rozličnými menami vychodia noviny, ktoré sú opravdová otrava pre ľud kresťansko-katolícky. Sú ľudia, čo chcú podkopať vieru a náboženstvo pospolitého ľudu a títo posielajú ľudu noviny, o ktorých hovoria a na ktoré aj napíšu, že sú katolícke. Také noviny ale, čo jednostajne napádajú biskupov a katolíckych kňazov, nemôžu byť katolícke. Druhí zase rozširujú po obciach noviny plné nenávisťi proti vrchnostam svetským a verejnému poriadku, v ktorých jednotliví ľu-

dia, čo vydávajú sa falošne za priateľov ľudu, búria a balamútia svet a z vlastného zisku hotoví sú ľud uvaliť do toho najväčšieho nebezpečia. Aby preto nesvedomiti ľudia takýmito novinami nehubili ľud kresťansko-katolícky, potrebné je, aby v každej, pod zástavou kresťanskej ľudovej strany sriadenej obci, nachodil sa rozširovateľ kresťansko-ľudových novín, ktorého povinnosťou má byť, noviny kresťanskej ľudovej strany v celej obci rozširovať a o to sa namáhať, aby noviny tieto každá kresťansko-katolícka rodina držala a čítala. Toto sa ľahko dá previesť, bo noviny tieto sú veľmi lacné a písané v reči ľudu ; obsahom svojim tiež slúžia každému občanovi ku poučeniu a ku mravnej zábave.

Potrebné je, aby v každej pod zástavou kresťanskej ľudovej strany sriadenej obci nachodil sa *dopisovateľ*. Tohoto povinnosťou je stredisko kresťanskej ľudovej strany v Budapešti v krátkych dopisoch upovedomiť o všetkom, čo sa v obci deje. Nepriatelia kresťanskej ľudovej strany chodia a agitujú jednostajne po obciach. *Dopisovateľ* má toto na krátko oznámiť, má tiež upozorniť stredisko kresťanskej ľudovej strany, aké spolky by bolo treba v obci založiť, alebo či by sa tam nemohlo vydržiavať ľudové shromaždenie. Mnoho iných užitočných vecí môže dopisovateľ na vedomie dať stredisku kresťanskej ľud. strany. Dopisy, jestli sú všeobecne osožné, vzťahujú sa na verejné záležitosti a jestli neobsahujú snád nepravdivé nápady jednotlivých osôb, alebo úradov, uverejňujú sa v novinách kresťanskej ľudovej strany.

Ablegáti a noviny kresťanskej ľudovej strany, ľudu takto sriadených obcí vo všetkom budú na pomoci. Pri tomto sriadení ešte aj to treba dobre povážiť, že tu nikto nenie povinný platiť vstupné alebo iné poplatky, ako ich socialdemokrati a iné nekresťanské sriadenia žiadajú od svojich členov. Kresťanská ľudová strana len na to kladie váhu, aby horliví kresťania, poriadni a spoľahliví ľudia shrňali sa okolo jej zástavy. Že sa kresťanská ľudová strana zmáha, to vidno z toho, že roku 1905. hlasovali s ňou 52.602 voličia, pri posledných voľbách ale mala už 72.756 voličov. Keby teda kresťania vo všetkých obciach svedomito vyplnili svoju kresťanskú a občiansku povinnosť, kresťanská ľudová strana mala by voličov na státisíce.

Ktorý svedomitý kresťan nežiadal by si upevnenie svojho náboženstva ! Kto by netúžil po tom, aby Uhorsko čím skôr obnovené bolo v duchu Kristovom ! Stať sa toto môže jedine rozširovaním kresťanskej ľudovej strany. Každý kresťan a katolík, či bohatý, či chudobný, či pán alebo sedliak, postav sa bezodkladne pod zástavu kresťanskej ľudovej strany, nepočúvajúc na sľuby a nápady, akým je ona zo strany jej nepriateľov vystavená, bo ona iste zvíťazí, lebo ona bojuje za kresťanstvo, za ľud a ohlasuje spravodnosť a pravdu !

Slovenská ľudová strana nestojí na stanovisku katolíckom, verný katolík nemôže súhlasit s touto stranou !

Čo je pravda?

K odhaleniu pravdy a v záujme mojich veriacich prinútený som na dopis z Jakubova v 12. čísle od 5-ho júna b. r. v «Národnom Hlásniku» uverejnený, pod vlastným menom nasledovne odpovedať:

Nedávno doručili mi moji priatelia výš spomenuté číslo a prečítajúc v ňom dopis, týkajúci sa mojej osoby, zahodil som ho. Lenže slová: «že som dosavád veriacich mojich vodil po ceste zlej», vzbudily vo mne rozjímanie nad minulým účinkovaním mojím; skúmal som, v čom sa asi to zlo javí, z ktorého mňa dopisovateľ verejne obviňuje, bárs to nedokazuje. Vinu na sebe nenachádzam, prinútený som z ohľadu na mojich veriacich dnes už pera sa chytiť, aby snáď moje mlčanie nezviedlo ich na falošnú cestu. Na verejné obviňovanie verejnú odpoveď dať treba.

Pri najlepšej vôli nemôžem zvoláť: chvála a sláva Lutherovi, že mne «Slovák skalopevný» v luteránskom «Hlásnikovi» desaťročné belmo z očí mojich ztrhol. Neberte to za sebachválu, milí veriaci, keď napadnutá pravda prinucuje mňa, aby som sa nasledovne verejne osvedčil:

Výše desať rokov účinkujem medzi vami. Pred piatimi rokami vidiac to, že môj dobrý slovenský ľud duševne a hmotne len cestou čítacieho kruhu napredovať môže, založil som ho. Bolo nás asi 40. Zo začiatku, kým sa trúnok z blízkeho šenku tam donášal, držali sa. Od počiatku chodím každý večer do kruhu. Tam čítavam prítomným, ačkoľvek hustý dym, zhášajúci i svetlo, náramne škodí mojej hrdlovej nemoci, robím to v tej pevnej nádeji, že časom netečnosť nášeho ľudu prelomím. Dnes už — žiaľbohu — tak stojíme, že tí 15—20-ti, čo neohrozene vydržiaujú, nie sú v stave ani tých 50 korún hospodného bez doplatku vyplatíť. Darmo napáda dopisovateľ ctihodný a vážený rod Orthovský a Vicenovský, lebo keď tých nieto, už v 2-hom roku bol by kruh usnul. My ešte vždy máme nádej, že v dnešných okolnostiach len pomocou čítania napredovať môžeme.

Veľká chyba mimo náklonnosti ku pijatike je nášho ľudu, že každý chce byť zvolený do úradu, či obecného, či čítacieho alebo potravného spolku. Jak sme niekoho ne zvolili do výboru potravného spolku, nielen bočil od čítacieho, lež ešte ho i napádal. Alebo pýtame čo i len 1 korunku na hospodné, už ju nemá, a stavil by som sa, že i ten «Slovák skalopevný» ani haliera nedal. Nie hubovať, môj milý, lež i niečo obetovať.

Toto by bola teda tá zlá cesta, po ktorej som vás dosavád viedol? Mám snáď tak robiť, jako vy, len ustavične kričať: «za tú našu slovenčinu», «chlieb pre chudobných» a nič nepracovať a neobetovať? Ja otvorene poukazujem na chyby nášeho dobrého ľudu, aby ich aj on sám za opravdové chyby uznal, bo sa ináč na polepšenie ani myslieť nedá. O tom uisťujem dopisovateľa, že ku mojím výhodám nebudem nikdy rátať na nižšie náklonnosti ľudu nevzdeleného, ktorý keď sa nesvedomite pobúri, pre česť našej slovenskej krve inšie nevie, len ubližovať, surovosť robiť, okná vytkat a biť sa. Tedá tá

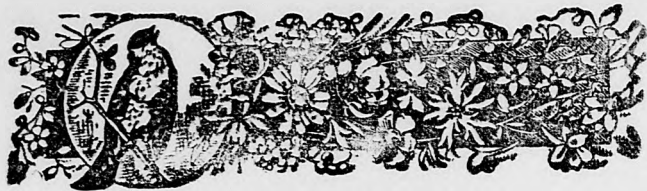
slovenská krv by bola taká surová, akou sa dosavád v stupavskom okrese preukázala? Ani s verejnými korhelmi alebo neporiadnymi ľuďmi bratričkovať, po ulici za krky sa objímať, ani nikdy nebudem vykrikovať: to je radosť, až sa mne slovenské srdce puká, bárs by mi dopisovateľ tisíckrát na oči vyhadzoval: to nie naša krv, to nie sú naše kosti. Smelo môžem tvrdiť, že väčšia čiastka — česť výnimkám — nie za slovenčinu, ale za pálenčinu sa vždy oduševňuje a najväčšie je jeho oduševnenie, keď sa k tomu pálenčinou posilňuje. Veď v prvých rokoch ani poradu školskej stolice držať som nemohol, čo by sa nebol nikto neopovážil na pijatiku zobrať.

Ani k vôli tisíc národovcom nebudem chyby nášeho ľudu falošným kepienkou slovenčiny prikrývať, lež ich chcem vypáliť. Že som dosavád každej novej žiadosti ľudu hovel, založením čítacieho a potravného spolku, vystavením nového kostola, to by bolo snáď to zlo, ty «Slovák skalopevný», čoho som sa previnil? Však ani váš pán ablegát v programnej reči svojej ma neobviňoval o zlej ceste, a len to jediné náramné zlo (?) vedel o mne povedať: darmo je, nenie to naša krv, nie sú to naše kosti. Tak sa ale chovajú i pohania ku missionárom našim kresťanským, čo býva potom i hlavnou príčinou jejich mučedníckej smrti. Či to nenie pohanské jednanie? Alebo mám sa chváliť — ako ste to v tej istej reči vašeho pána ablegáta počuli — s tým že v salóne mojom kvočky sedia, alebo že v takých gatách a vykrivených botách chodím, ako i vy; alebo že len o žabách a zajacoch bájkou prednášam a o krajinských farchách, ktoré nás všetkých tlačia, že mlčím?

Jedine to mne môže ten tuhý Slovák vytýkať, čo si ale ja za svedomitú povinnosť držím, že ľud môj dobrý upozorňujem, aby nepočúval na také reči a noviny, čo v ňom také žiadosti vzbudzujú, ktorých splnenie v krajine uhorskej sa nikdy nestane; a že som ľud môj ku vernosti jedinej kresťanskej strany ľudovej napomínal. Neslyšíte už teraz po krémách, ako ľud zvedený netrpezlivo očakáva, kedy nám to už pán Juriga vymôže, že všetko bude po slovensky; kedy začnú už pánom a sedliakom majetky brať a rozdeľovať; neskúsili ste, že i sluhovia do služby vstúpíť nechceli, očakávajú tie 2—3 honičky, z ktorých že i bez služby vyžijú. Čo poviete o tých niekoľko veľkomožných pánoch, čo sa včul s tolkým hurtom dali za ablegátov vyvolať, keď prejde pár rokov a všetko na starom ostane, ba keď sa — nedaj Bože — všetko ešte k horšiemu obráti, potom už nech súdi ten «Skalopevný Slovák», čo je múdrejšie a osožnejšie; nemožné veci preplnenou hubou len nasľubovať a nemôcť uskutočňovať, alebo za možné pre ľud duševné a hmotné veci nie papuľovať, ale pracovať a i zo svojho vačku niečo obetovať, nech potom súdi, kto z týchto ľud po zlej ceste vodil. Že je toto svätá pravda, to každý zdravého rozumu človek uznať musí.

Mnohým slovám nech je jeden koniec: držme sa i naďalej starej a už skúsenej kresťanskej strany ľudovej, ktorá nás nemožnými sľubami nevádzá.

Ján Viršík, farár jakubovský.

POLITICKÉ CHÝRY.

Kresťanská ľudová strana a Slováci.

Nepriatelia kresťanskej ľudovej strany Jurigovci tak ako Hodžovci na tom si včul hlavy lámu, ako by kresťanskú ľudovú stranu pred ľuďmi slovenským všeliakými cigánstvami očierniť mohli. Toto sú — rozumie sa — také podlé prostriedky, ako keď kresťanskú ľudovú stranu prezývajú stranou maďarskou. Takéto meno kresťanská ľudová strana nikdy nenesila, oni ale oproti pred ľuďmi slovenským menujú sa slovenská ľudová strana, kdežto sa v Budapešti tak nemenujú. Ostatne celý svet vie, že kresťanská ľudová strana v prvom rade o to sa namáha, aby v Uhorsku zavedená bola politika kresťanská. Národnostníci ale nechcejú mať kresťanskú lež národnostnú politiku. Ponevác je tomu tak, teda nech si mena ľudovej strany ani nedávajú, bo v Uhorsku ľudová strana nevie národnostná, lež je ona stranou kresťanského ľudu. Lež pravda dobré im bolo toto meno a dobre im padlo s týmto menom jejich ohavný švindel vystrájať. Včul zas majú na dennom poriadku druhý takýto švindel, keď kresťanskú ľudovú stranu vyhlasujú ako nepriateľskú ľudu slovenskému. Kresťanská ľudová strana dôveru svoju skladala vždy v Slovákoch, akožto vo verných synoch cirkve katolíckej a Slováci tiež preto stále dôverovali v kresťanskej ľudovej strane a milujú ju aj prítomne, bo vedia o nej, že je ona úprimne a statočne kresťanská stránka a k tomu ešte jediná stránka kresťanská v zákonodarstve Uhorska. Prečo by aj kresťanská ľudová strana nepriateľom bola ľudu slovenskému? Ako by sa mohla takejto veci dopustiť? Veď ľud slovenský je ten najnábožnejší a kresťanská ľudová strana potrebuje každého nábožného človeka ku obrane viery oproti bezbožníkom tejto krajiny. Napádajú aoblegátov kresťanskej ľudovej strany, tí ale jeden za druhým sa osvedčili — ako sme to v predošlom čísle dokázali — že oni milujú ľud slovenský a že sú hotoví nároky jeho zákonné ochotne a statočne zastávať a podporovať, že sa ale nedajú vohnať do takej politiky, akú robia Juriga a Hodža. Toto oni ale v novinách jejich tak predstavujú, ako keby kresťanská ľudová strana nepriateľom bola Slovákov! Nuž či je to pravda?

Luteránsky «Týždenník» a verný katolík.

Verný katolík v luteránskom «Týždenníku» to znamená priam tolko, ako železný most z dreva. Takýto verní katolíci píšú z Ružomberka nielen do luteránskeho «Týždenníka», lež chodia aj s processiami od dediny do dediny preto, že je Slovák prenasledovaný. Aj o tom sa

ponosuje ten verný katolík, že *nekresťanský biskup* prenasleduje ružomerského farára. No, nech súdi o tom svet, či verný katolík môže kedy o biskupovi písať, že je nekresťanský. Tento katolík luteránskeho «Týždenníka» je ale celkom zaslepený, keď ďalej píše, že keď biskup bije farára ružomerského, bije tým aj nás, aj vás, ba aj všetkých Slovákov. Toto je doprosta búrenie ľudu proti biskupovi, teda proti cirkevnej vrchnosti. Keď ružomerský farár má chyby, jeho biskup má právo brať ho na otázku. Že sa ale tento farár prevínil proti povinnostiam svojho úradu, to všetko ostatne nespomínajúc, uvádzame len to, čo v luteránskom «Týždenníku» «Smelý Slovák» potvrdzuje, keď píše, že: v Ružomberku zo 134 detí dostavily sa ku zkúške len 4; vo Vlkolinci zo 41 detí 24; v Čerbovej zo 129 detí len 29. — Toto je veľmi smutné svedectvo pre farára ružomerského a zaslúži on, aby vrchnosť cirkevná už aj preto prisne proti nemu zakročila. Farár má sa svedomite starať o školy katolíckej, ružomerský farár však túto povinnosť celkom zanedbal. Luteránsky «Týždenník» búri ďalej Ludrovčanov, aby príležitostne zle privítali nového farára, aby sa nemuseli haňbiť pred vnukami, že si dali planého kňaza natisnúť. Kto má právo posúdiť to, či je daktorý kňaz planý alebo neplaný, snáď luteránsky «Týždenník» a jeho čitatelia? Doposiaľ mal ku tomuto výlučné právo biskup, včul sa opovažuje luteránsky «Týždenník» diktovať katolíckemu ľudu, či má svojho kňaza za planého alebo neplaného držať a ako ho má priať, toto je ozaj neslýchaná vec! Nuž ale tak je to, keď sa nachodia katolíci, ktorým je to milé, keď ich Hodža proti vlastným kňazom vedie. Vtedy sa pravda nesmieme nad tým čudovať, keď sa medzi katolíckimi také veci stvárajú, ako teraz v Ružomberku.

«Katolíckym Novinám».

Skalické «Katolícke Noviny» v 23. čísle píšu, že «Kreštan» a jeho patróni podávajú dobrému slovenskému ľudu špinavé pomyje. Ohó, len trochu pomaly «Nekatolícke Noviny»! Veď práve «Nekatolícke Noviny» podávajú našim dobrým katolíckym Slovákom pomyje. Vždy brešú a hanu kydajú na sbor biskupský, na kňazov a na horlivých veriacich! A to sú vraj «Katolícke Noviny»! No veru za katolícke!

Ďalej píše to isté číslo, a síce píše ku kňazom: «K Rímu pánovia!» Ho-ho-ho-hó! Veď naši rímsko-katolícki kňazia už od dávna uznávajú rímskeho pápeža za viditeľnú hlavu cirkve katolíckej. A to «Kat. Nov.» ešte nevedely! Tie veru slabo znajú katekizmus! Ale sa iste len teraz počinajú učiť a práve teraz sú už pri článku, ktorý znie: «Verím svätú cirkev všeobecnú». Svitlo im v hlave, kde len tma panovala, svitlo im, že treba sa pripojiť — nie k Moskve — ale k Rímu, a preto volajú na strane 5. veľkým hlasom: «Pôjdeme do Rímu!» Veru konečne treba vám už ísť a treba i po katolícky potom už raz písať.

Ďalej píšu: «Vzdelanosť sa nedá ani na metre, ani na holby merať». Ja veru nie. Ale ani na rýfy, ako plátno! Najskôr na litre, ktoré sa prázdnia vtedy, keď sa

blížia «volby»? Vzdelanosť je len tá, ktorá sa v Čechách v Prahe nadobudne?

Na 8-mej strane stojí, že oni sú: «chlapci na mieste». No, ešte len chlapci? Koľko rokov pominie, kým budú chlapmi? Zvedavosť nás veľká zaujala!

Rozprášená processia.

V Ružomberku, ako z úradu vyzdvihli Hlinku, jeho šesť privržencom, ktorí čierne kabáty nosia, s porozumením pravda Hlinkovým, chudobnejší a nevzdelanejší ľud z Ružomberka, Bieleho Potoka a Černovej ustavične štvú aby do kostola nešli, lebo že tam nemecká a maďarská kázeň bude. Večer pred nedeľou pobejú mesto a ľudu oznamujú, kde bude Hlinka nasledujúci deň pobožnosť vykonávať. Raz idu do Vlkolínca, vo svätodušný pondelok zase holi v Bielom Potoku, aby tak pútnikov, vracajúcich sa zo starých Hôr ten Hlinka zbalušil. V svätodušnú nedeľu boli v ľudovskom kostole, kde ich dr. Jurik, profesor zo seminária vycitil, na srdce im kládol, aby si uctili vrchnosť a aby z náboženstva posmech nerobili.

Zle sa ale týmto buričom vo Stankovanoch povodilo, kam na Božie Telo vo veľkom húfe tiahli jedni na dvadsiatich vozoch, iní zase po železnici pod plášťom nábožnosti, však ale viac preto, aby tamojšieho pána farára Martina Pazúrik, neohrozeného ľudáka, ktorý sa práve teraz stal dekanom — čo Hlinku ohromne mrzí — nahnevali a zneuctili.

Dobrý stankovanský ľud sa o tomto, čo sa strojí, už vopred dozvedel, upozornili žandárov, ktorí buričom na ceste zastali, títo museli sa s vozami tam vrátiť, odkiaľ prišli. S tými ale, ktorí po železnici prišli, Stankovanci poriadok urobili. Ženy, ozbrojené trňami, na čele so svojím rychtárom, zastaly im na stanici. Vy z nášho náboženstva chcete posmech robiť, vy nám náš veľký sviatok zneuctiť chcete, my vás nielen do nášho kostola ale ani cez náš chotár prejsť nepustíme a začaly nad nimi s tými trňami vyzvíjať. Falošní pútnici sa zľakli a rozprchli, vzali nohy na plecia a len v Ružomberku sa zastavili.

Z tohto tedy vidno, že Hlinkovi je dobrá haliena a krpce, keď sa jedná o tom, aby ho oslávili a iných kňazov znevážili, keď ale tú halienku znevážia, ako sa to v Stankovanoch stalo, to ho nič netrápi, za to zodpovednosť na seba neberie. My len ľutujeme ten dobrý katolícky ľud slovenský, ktorý sa dá takýmto buričom za nosom vodíť.

Zasadnutia uhorskej delegácie.

Uhorskí delegáti v povedomí svojich povinností bez pobočných ohľadov zastávajú záujmy krajiny. Ešte pred zasadnutiami interpelloval na sneme Štefan Rakovszky, podpredseda snemu a ľudovej strany, preto, že spoločný finančný minister neskoro uverejnil finančný rozpočet. Pre toto tahali na zodpovednosť spoločného finančného ministra hneď na prvom zasadnutí uhorského delegačného výboru. Na zasadnutí uhorského podvýboru vojenského dali zas uhorskí delegáti pocítiť spoločnému ministrovi Pitreichovi, že uhorský snem preto vyslal delegátov na

spoločnú poradu, aby účinkovania spoločnej vlády kritizovali a záujmy uhorského štátu hájili a podporovali. Rozpočet spoločného ministra vojny bol konečne prijatý.

Ťažšie stanovisko mal spoločný minister zahraničných záležitostí gróf Agenor Goluchowski. Podvýbor uhorských delegátov otvorene pozdvihol vôbec známe ponosy proti politike, ktorú tento spoločný minister v zahraničných záležitostiach prevádza. Vystúpili proti nemu delegáti, ktorí navrhovali, aby mu doprosta nedôvera delegácie vyslovená bola. Po dlhých poradách, osvedčeníach a vysvetleniach prijatá bola aj predloha rozpočtov grófa Goluchovského. — Bude si zaiste lepší pozor dávať v budúcnosti na prsty a nebude sa miešať do takých vecí, čo ho nepália.

O delegáciach.

Vyslancovia do delegácií vyvolení dostavili sa pred zasadnutiami u jeho veličenstva kráľa na výsluch. Kráľ vyprával sa so všetkými veľmi privetive.

Franca Buzátha pýtal sa jeho veličenstvo:

— Vy ste po prvé v delegácii?

— Áno, vaše veličenstvo!

— Za ablegáta ste včul vyvolený?

— Po štvrté som vyvolený v Rume.

Jána Molnára takto oslovil jeho veličenstvo:

— Starý známy! Boli ste už aj v delegácii?

— Áno, vaše veličenstvo!

Mikuláša Zborayho pýtal sa jeho veličenstvo, kde je ablegátom.

— Okres marcalský v stolici šomodskej zastupujem.

— Vy aj tam bývate?

— Nie, vaše veličenstvo, ja bývam v Budapešti. — odpovedal Zboray.

So Štefanom Rakovszkym, podpredsedom kresťanskej ľudovej strany vyprával sa jeho veličenstvo o rodinných záležitostiach.

Z CUDZOZEMSKA.

Rusko.

Ruská дума, alebo ako sa u nás hovorí snemovňa, nezdá sa zodpovedať tomu, čo od nej očakávali v Rusku a po celom svete. Ruský ministerpredseda povedal nedávno, že je to shromaždenie revolucionárov. To jedno je isté, že v tomto shromaždení slovo vedú socialdemokrati, židia a niekoľko sedliackych ablegátov. Že takáto spoločnosť pre ľud nič dobrého vykonať nemôže, to je jasno ako na dlani. Ako ostatne židia v Rusku pracujú, to vidno z toho, čo na sviatok Božieho Tela vykonali v meste Bialystoku. Tiahli tam katolíci s processiou po jednej ulici, tu razom z jedného židovského domu vletela bomba do processie a zavraždila mnohých. Rorhor-

čený na to ľud napadol židov, títo sa bránili revolvermi, prišlo vojsko a robí teraz poriadok, pri čom pravda mnoho židov do trávy zahryzlo. Lež kto je tomu na príčine? Či nie židia?

KRAJINSKÝ SNEM.

13. júna.

Snemovňa vyržila dnes zasadnutie tým cieľom, aby ministerpredseda, ako minister financií predložil rozpočet na rok 1906. Pri zasadnutí predsedal podpredseda Návay. Keď sa odbavily formality a predseda učinil svoje predostrenia, zdvihol sa ministerpredseda a v dlhej reči označil smer, v ktorom mieni pokračovať ku hmotnému pozdvihnutiu krajiny a predostrel rozpočet na rok 1906. ktorý zostavený je nasledovne:

Riadne výdavky obnášajú 1.086,677.187 korún. Riadne príjmy obnášajú 1.125,424.789 korún. Pri riadnej správe ukazuje sa teda zvyšok 38,747.602 korún.

Pri mimoriadnej správe: Prierodné a investičné výdavky činia 213,085.619 korún. Mimoriadny príjem činí 174,340.589 korún. V mimoriadnej správe ukazuje sa deficit 38,745.030 korún.

Keď tedy porovnáme výsledok riadnych a mimoriadnych výdavkov, ktoré činia 1.299,762.806 korún a riadnych a mimoriadnych príjmov, ktoré činia 1.299,765.378 korún, ukazuje sa čistý zvyšok 2.572 korún.

Rozpočet tento ukazuje síce len malý zvyšok 2.572 korún. Môžeme však vďaka vzdávať Bohu, že nezákonné šafárenie Fejérváryho nenarobilo nám ešte väčšej škody. Rozpočet je prijatý a oddaný finančnému výboru, s čím sa zasadnutie zakončilo.

BESEDNICA.

Poučné rozprávky.

Peter podlupka zabožil sa, že nikdy viac nepozre na nebe, lebo keby bol pozrel, bol by istotne videj aj väžu, a tú nechce vidieť, čo by sto rokov žil.

Sľub spravil na to.

Keby on tú väžu len tak nenadále zazrel, hoc je aj dobrý kresťan, predseda by musel zahrešiť, že by to až tak prašfalo.

Nebola tá väža Petrovi vždy taká protivná. Bol čas, keď pri fajčke aj hodinu pozeral na lastovičky, ako obletujú väžu a sedajú na jej dutinu. Aj vrabce ju radi mali, tam sa ľahly pod strieškou, pri čom tak čvirikaly, ako čo by držaly licitáciu. Podlupka si neraz z hĺboka vzdychal:

— Vďaka vám je len dobre.

Nuž ale aj túto zábavu mu závidel a pokazil Kubo Lajdák.

Kto bol ten Kubo Lajdák? pýtať sa môže láskavý čitateľ.

Najprotivnejší človek v Hradci. Málo je k nemu podobných liberálov. Do čoho sa on pomiešal, tam koniec bol pokoju. Všetko vyvrátil na ruby. Vadil sa s každým, povádil aj susedov, tak že celá dedina podobala sa sršniemu hniezdu. Ľudia hromžili, nadávali si, pravotili sa, ba aj bakule lámali, keď sa bitka strhla medzi nimi. Toto všetko Kubo Lajdák narobil.

Pri tom všetkom to bolo najčudnejšie, že pokoj dal Podlupkovi, ba s akousi láskou choval sa k nemu. To jest, najradšej sa zadrpal do Podlupku. Toto rozumiem pod jeho láskou. Chudák Podlupka, hoc do čoho sa chytil, Lajdák ako dáky zlý duch, vždy mu bol za päťami. Na minútu mu nedal pokoja a veru mu Podlupka vyhyboval, ba ani len tónu jeho nechcel vidieť. Keď, ako obecný rychtár previesť chcel volačo, Lajdák zaraz papuľoval oproti tomu. Jedon deň tiež dal zvolať obecný výbor. On, ako rychtár prvý bol tam, ale darmo čakal, z výborníkov neprišiel ani jeden, lebo keď sa to dozvedel Kubo Lajdák, čo by rád rychtár previesť, zavolať celý výbor aj s notárom ku Marmorštejnovi a platil taký oldomáš, že chlapi len po polnoci šli z krčmy, aj to štvornožky, tak boli dopiť.

V kostole obyčajne vedľa seba sedeli, ale ten kujon vybíjaný ani tam mu nedal pokoja. Keď Podlupka groš dal do zvončeka, ako sa to patrí na rychtára, Lajdák dal dva groše kostolníkovi, a to tak, aby to každý videl. Keď sa Peter modlil, Kubo takým hlasom pomáhal organizovi, že nech to v hore tak spieva, istotne by ho držali za medveďa. Chudáka Petra tak pomýlil v modlení, že obyčajne v prostred «Verím Boha» «Otče náš» sa začal modliť.

To je už len predseda šelma naničhodná!

Nuž ale čo mal robiť úbohý Podlupka? Bol tichý človečisko, tak trpel pokojne, hoc ho to neraz až veľmi dopálilo. Má sa snáď ponosovať susedom? Ešte ho vysmejú. A potom, čo by ukazoval, že sa hnevá, keď ten darebák ani v sne by mu nedal pokoja. Nuž ale ten figliar dobre vedel, že by ho Podlupka veru nebozkal, ale žeby ho radšej hnal do pekla ohnivého a preto ho ešte tým lepšie domrzal.

Peter, ako som to už povedal, veľmi rád hľadel na väžu a zabavovaly ho vrabce, keď sa shromažďovali na nej. Jednúc tiež sa díval na väžu, pri čom hútal, či by sa nevmetily na ňu také hodiny, aké sú aj na chrenovskej väži, zrazu ho voľakto do hoka drgol. Obzre sa, a koho vidí vedľa seba? Kubo Lajdák stál pred ním v celej jeho veľkosti.

Peter zbledol od ľaku a chcel tak po vojensky zahrešiť, ale voľakto zaspal mu hlas.

— No, pravda, veľkú chybu má táto naša väža? — pýtal sa Lajdák s úsmevom.

— Akú chybu? Čo za chybu? Je vyššia ako prie-

vidzská a ani o dvesto rokov nebude taká čierna a ošarpaná, ako je bojnická.

— Pravdu máte, ale ja len to hovorím, že tá väža má jednu veľkú chybu, — hovoril ďalej sibalsky Kubo Lajdák.

— Už som vám povedal, že táto naša väža nemá žiadnej chyby, — pričom Podlupka dupnul nohou, lebo už bol dopálený.

— Ale ja predsa hovorím, že má chybu, — odpovedal dôrazne Kubo Lajdák. — Nuž či nevidíte, že nemá hodín.

Reč Lajdákova do rozpakov doniesla Podlupku. Tak by ho bol rád čapil po líci, že uhádol jeho myšlienku. Veď predtým práve to mu mátožilo v hlave, a hľa, tento loptoš ešte aj jeho myšlienky uhádne. Prečo ho už diabol nevezme.

Nuž ale Podlupka nebol natoľko hlúpy, aby zradil tomuto lapajovi, čo zamýšľal. Ba počal vraveť oproti hodinám:

— Na čo sú na dedine hodiny? Kto ich bude richťovať? Potom medzi hodinármi je veľa cigáňov, dajú si za hodiny dobre zaplatiť a tie sú predsa nie dobré. Veľmi ľahko sa pohubia a tak reparácia bude košťovať zase len kopy peňazí. Keď ich dobre nenarichtujú, budú fašangovať a biť vospust sveta, kto vie, či večer nebudú biť dvanásť hodín. No, nech by sa potom naše gazdinky dľa takýchto hodín riadily, nuž by to pekne vyzeralo s obedom alebo večerou a my by sme museli čakať, kým by také hodiny odbily dvanásť hodín.

(Pokračovanie nasleduje.)

CHÝRNIK.

Kráľ na cestách. Jeho veličenstvo kráľ dňa 18 ho júna opäť prehliadal vojenské čaty. Vyrukoval 19. a 60. peší pluk. Kráľ po prehliadke bol s výsledkom spokojný. Kráľ do konca júna bude takmer každý deň na cestách. Dňa 19. júna v Brucku prehliadal vojsko, od 21. do 24. baval sa v Reichenbergu, 25. si odpočinie vo Viedni, 26. bude prítomný v Semmeringu na cvičbe delostrelectva, 27. zase nebude dávať výsluch, 28. bude v Moravskej Ostrave, 29. je sviatok a 30. odpočinie si vo Viedni, kde ale výsluch nebude dávať. 1. júla odcestuje jeho veličenstvo do Işlu.

Dedič trónu v Madride. Korunného princa Franca Ferdinanda, ktorý z príležitosti sňatku španielskeho kráľa Alfonsa baval sa v Madride, tak tamojšie popredné kruhy ako i obecnosť prijalo veľmi okázale. Korunného princa viaceráz videli pri slávnostiach na uliciach Madridu v rovnosťate uhorského generála v sprievode uhorských pánov a všade ho s veľkými ováciami uvítali. Nemalý ruch

vzbudil aj arcikniežatov rád zlatého rúna, ktorý ozdobuje piaty najväčší diamant Európy. Ešte väčší si obľúbili arciknieža preto, lebo neostalo tajnosťou, že arciknieža aj za veľkých slávností našiel si toľko času, aby si obzrel umelecké pamiatky a obrazárne v Madride. Arciknieža zašiel do Toledova, kde si kúpil viac starožitností a umeleckých vecí, ktoré nielen že veľmi obľubuje, ale aj dôkladne zná.

Arciknieža Jozef v Kecskeméte. Arciknieža Jozef dňa 18. júna ráno na automobile prišiel do Kecskemétu, kde ho čakali dôstojníci tamojšej vojenskej posádky. Po raňajkách arciknieža zaviezol sa do kasárne. Na poludnie v hoteli Royal bol na jeho počtu obed, po ktorom arciknieža vrátil sa do Budapešti.

Kráľov dar pre chudobných. Jeho veličenstvo kráľ pre budapeštianskych chudobných zo svojej privatej pokladnice udelil šesttisíc korún.

Bulharský panovník pre vyhorelcov. Obec Helga (st. gemerská) minulé dni takmer celá vyhorela a obyvatelstvo jej nachodí sa vo veľkej biede. Keď sa o požiari dozvedel bulharský panovník Ferdinand, ktorý má v Gemeri rozsiahli majetok a hámre, čo prvú podporu udelil pre vyhorelcov tritisíc korún.

Smrteľné nešťastie. V Križovej (Spiš) dňa 2-ho júna 8 ročný chlapec Ondreja Kurimsáka v pálenici do horúcich pomyj spadnul. Nešťastný chlapec tam aj dušu vypustil.

Valné shromaždenie. Slovenskí katolíci, pozorujte! Budapeštiansky Katolícky Delnícky Kruh vydržiava verejné valné shromaždenie dňa 24. júna 1905, v nedeľu popoludní o 4-tej hodine v miestnosti pána Michala Link (Budapešť, VIII. okres, Baross ulica č. 45.) Programm: 1. Členovia a hostia schádzajú sa v miestnosti Kruhu (VIII., Mária Terézia-tér č. 16.) o 2-hej hodine, potom pod zástavou pôjdeme do chrámu jozefovského, kde bude «Veni Sancte» (Vzývanie Ducha svätého) a po odbavení «Veni Sancto» pôjde sa do výsudanej miestnosti. 2. Zadržanie valného shromaždenia. 3. Slávnosť dovrší sa ružovou tanečnou zábavou. — Vstupné 60 halierov pre mužských a ženské. Správa Kruhu.

Pozor na zbraň. V obci Pilismaróth (stol. ostrihomská) 10-ročný vnuk hájnika Jozefa Vörösa, menom Štefan Urbán pohrával sa s flintou. Flinta medzi tým vypálila a náboj celkom rozdrúžgal hlavu 12-ročnému chlapcovi Ludvikovi Péntekovi. Izba, kde flinta bývala, bola zavretá a chlapec, keď rodičia neboli doma, falšným kľúčom otvorili dvere.

Pustošiaci ľadovec. Z Levoče oznamujú, že sa tam pretrhly oblaky a padal náramne veľký ľadovec, ktorý narobil veľa škody tak v zahradách na ovocných stromoch ako i v siatinách.

Od včiel doštípané kone. Z Raabcu (Morava) oznamujú, že tam počas poľnej práce celá hrba včiel napadla kone statkára Jungmanna. Včely natoľko doštípaly kone, že jeden kôň naskutku zdochnul a aj druhý pravdepodobne zahynie. Aj kočiča doštípaly včely, takže teraz leží ťažko chorý.

Nový doktor. Jozef Hermann, terajší kaplán štiavnický dňa 1. júna promován bol za doktora bohoslovía na universite viedenskej. Meno nového doktora veľmi pochvalne známe je vo všetkých obciach, kde doposiaľ účinkoval. Vo Vrábloch založil kresťanský gazdovský spolok a mnoho si dal záležať na založení tamojšieho kresťanského potravného spolku. Povďační gazdovia dali mu za jeho neunavné a v každom ohľade príkladné účinkovanie na pamiatku veľmi pekný zlatý kríž. Nový doktor zarovnak ako vo Vrábloch, účinkoval príkladne aj v obciach Handlová a Veľké Pole. Horlivé účinkovanie jeho za kresťanskú ľudovú stranu v zlato moravskom a novo-baňskom okrese je vôbec známe. Zaoberá sa usilovne aj spisbou a píše aj do «Kreštana». Požehnaj ho Boh a práce jeho.

Z krajinskej štatistiky. Dľa výkazu krajinského štatistického úradu v mesiaci apríli v uhorskej krajine narodilo sa 60.301 detí a zomrelo 46.708 osôb, tak že prirodzený prírast ľudu činí 13.593 duší. Z týchto čísiel na Horvatsko a Slavonsko pripadá 7940 pôrodov a 6074 smrtných pádov; v Horvatsku a Slavonsku prírast ľudu činil teda 1866 duší. Primerane ku tomu istému mesiacu roku 1905. mesiac apríl tohoto roku skončil sa o volačo s prajnejším výsledkom. Počet pôrodov síce primerane ku aprílu lanského roku o 1463 klesol, oproti tomu ale počet smrtných pádov o veľa väčšmi klesol, totiž o 4227; prirodzený vzrast ľudu bol teda v apríli o 3364 väčší než v apríli predošlého roku. Ešte prajnejší výsledok sa ukazuje, keď prirovnáme dáta minulých štyroch mesiacov roku 1905. s dátami toho istého obdobia tohoto roku. V prvých štyroch mesiacoch tohoto roku narodilo sa o 900 detí menej než v tom istom čase lanského roku, oproti tomu ale zomrelo o 40.000 osôb menej, tak že prirodzený prírast ľudu v prvých štyroch mesiacoch roku 1906. je o 31.000 väčší než bol v tom istom období roku 1905. Najviac detí narodilo sa pomerne na ľavom brehu Tisy (na 1000 ľudí pripadá 3·39 pôrodov), najmenej na pravom brehu Dunaja (2·70). Úmrtnosť bola najväčšia na ľavom brehu Tisy (zpomedi 1000 obyvateľov zomrelo 2·58), najmenšia na pravom brehu Dunaja. Zpomedi stolíc najviac detí narodilo sa v stolici ugočskej (3·84) a v szilágyskej (3·80), v Horvatsku najviac detí narodilo sa v stolici Serém (3·71). Najmenej detí narodilo sa v stolici Vesprém (2·40), Nagyöküllő (2·41) a v Baraňanskej (2·42). Z pomedi miest najviac detí narodilo sa v Szabadke (3·46) a najmenej v Komárne (1·44). Úmrtnosť bola najväčšia v stolici Kolozs (3·32) a stolici Hajdu (3·05); zpomedi miest najviac osôb zomrelo v Štiavnici

(3·34). Najmenej ľudí zomrelo v stolici vesprémskej (1·59) a zpomedi miest v Komárne (1·20). V Horvatsku a Slavonsku najviac ľudí zomrelo vo Varažde (3·39) a najmenej v stolici Lika-Krbava (1·92).

V apríli roku 1906. do stavu manželského vstúpilo 8166 párov, a síce v užšom Uhorsku 7544, v Horvatsku a Slavonsku 622. Primerane ku tomu istému mesiacu r. 1905. v apríli toho roku uzavreli o 3193 viac sňatkov. Zpomedi 8166 uzavretých sňatkov 1220, to jest 14·09 procentov bolo miešaných manželstiev, z týchto 1220 miešaných manželstiev pripadá na Horvatsko a Slavonsko len 10. Kresťansko židovských sňatkov uzavreli 43; z tohto v 22 pádoch bol mladoženich židom a v 21 pádoch bola nevesta židovkou.

Assentírka. Hlavná assentírka v stolici trenčianskej odbývať sa bude v nasledovnom poriadku: V trenčianskom okrese bola dňa 15., 16. a 18. júna, predvolané bolo 567 vojopovinných; v illavskom okrese dňa 21., 22., 23. júna, predvolané je 560 vojopovinných; v žilinskom okrese bude dňa 27., 28., 30. júna, predvolané je 883 vojopovinných; v čačianskom okrese dňa 2., 3., 4. júla, predvolané je 950 vojopovinných; v kysucko-novomestskom okrese bude dňa 5., 6., 7. júla, predvolané je 927 vojopovinných; vo veľko-bytčianskom okrese dňa 9., 10. júla, predvolané je 643 vojopovinných; v považsko-bystrickom okrese dňa 11. a 12. júla, predvolané je 545 vojopovinných a v púchovskom okrese dňa 13., 14. júla, predvolané je 587 vojopovinných. V bánovskom okrese, kde je predvolané 576 vojopovinných, assentírka začala sa už minulého týždňa v pondelok a skončila sa vo stredu. — V stolici turčianskej odbavovala sa assentírka v nasledovné dni. Dňa 22., 23. júna v martinskom okrese a dňa 25., 26. júna v mošovsko-znískom okrese.

Konec opilosti. V Starých Bystriciach (stol. trenčianska) robotník na pile, menom Klič v opilom stave povadil sa s roľníkom Jánom Kolenikom, ktorého nebezpečne dopichal. Keď Klič videl, čo urobil, bežal domov a bojac sa trestu, obesil sa. Keď ho zbadali, bol už mŕtvý.

Nová fabrika v Trenčíne. Fabrikanti Charles Tiberghuen a Fils v Trenčíne postaví fabriku na umývanie vlny a textilnú fabriku. Pre tieto fabriky pýtajú zakladatelia od mesta výhody. Podnikatelia postaví fabriky s nákladom vyše dvoch millionov korún.

Zmizlá ženská. V Krompachu vo Spiši zmizla jedna 52-ročná na rozume trochu pomätená ženská. Volá sa Helena Schloszar. Kto ju najde, terajšie bydlie jej oznámi, alebo ju k obecnému úradu v Krompachu doprovadí, dostane všetky jeho útraty nahradené.

Kto na svoj majetok

záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utca 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú ako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho farchách. Predošlých veriteľov tento ústav s touto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odprávi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33½, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platí, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárskedý, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých pobočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 50% a na 4½ %-ové požičky bez všetkého ztiahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Ku cieľom parcellovania povoluje ústav do 2/3 ceny veľmi pohodlné požičky. Zvláštné vysvetlenia podávame zdarma.

Do Dunaja hodený človek. Robotník Franc Schneider predal nedávno svoj dom v Kálne a s peniazmi chcel sa vysťahovať do Ameriky. Tieto dni večer pri Ústrednej tržnici pil v jednej krčme a tu sa oboznámil so šiestimi ľuďmi, ktorí dľa zovňajšku zdali sa byť kočišmi. Títo potom zväbili Scheidera na Fehérvársku cestu do jedného hostinca a tu pili až do rána. Ráno sa Schneider rozlúčil s ľuďmi a chcel prejsť do Pešti, aby odcestoval do Fiume. Keď ale došiel k Lágymányosu, neznámi ľudia ho dostihli a olúpili ho o peniaze. Schneider volal o pomoc, načo ho ľudia chytili a sotili do Dunaja. Keď ale videli, že Schneider spadol do hlienu, odkiaľ sa ľahko môže vydriapať, šli ku nemu, a až po krky vtisli ho do blata. Asi za pol hodiny ostal tam Schneider, kým ho okolo idúci nevyslobodili. Schneider na hlavnom kapitanáte podal obžalobu proti šiestim lúpežníkom. Policia na to ešte v noci chytila dvoch lúpežníkov a ostatných stopuje.

Prostriedok proti suchotinám. Z Paríža oznamujú, že na parížskej universite profesor Zalmette, správca Pasteurovho ústavu v Lille oznámil, že jemu, ako i jeho spolupracovníkovi Guerardovi podarilo sa mladé teľce immunisovať proti tuberkulóze a síce tak, že do mlieka pre teľce dal denne veľmi málo tuberkulosných bacilov. Professor Zalmette je tej mienky, že aj deti bude možno takto ochrániť proti suchotinám.

Samovražda. V Dol. Orešanoch (st. prešporská) na jednom vysokom orechovom strome našli obeseného 71-ročného, ženatého starca F. Krátkeho. Prečo si vzal starca život, nevedno.

HOSPODÁRSTVO.

O chrene.

Chren, ktorý pre koreň dorábame, u nás aj divo rastie. Najradšej má v prsti bohatú hlinku, miešanú s pieskom. V čistej hlinku býva horký a štiplavý. Chren na tej istej hriadke za 6—8 rokov môžeme sadiť, jak popravíme pôdu s trusom. Prvá podmienka je zem na 60 cm. poprevracať (rigolovať), keď sme ju predbežne dobre pohnojili. Rigolovanie môžeme ročite opakovať a spojiť s vyberaním koreňov, s čím to dosiahneme, že budeme môcť odstrániť aj hlbšie nachodiace sa korene.

Chren v marci a v apríli sadievajú, ale zvykli ho sadiť aj v jaseňi po vykopení, keď k tomu síce vrúblye po vyberaní, s čím schosnia prácu a výdavky odkladania na zimu, lebo chren netrpí od mrazov. K sadeniu potrebné vrúblye len v prvom roku treba zaopatríť, lebo takéto na každom koreni narastú. Z rozličných druhov chrenu najlepšie sú: debrecínsky, tulnský, nürnbergský a časlauský. Vrúblye majú byť 30—35 cm. dlhé, 1 cm. hrubé bez hrče a bez rany. Sadenie prevedie sa nasledovne: Hriadku

pohnojíme, rigolujeme a neskôr vypleme z koreňov a z buriny. Porobíme na nej 15—20 cm. vysoké kôpky v diaľke 30—40 cm. jednu od druhej, vyvrtajúc do nich jamky a vložíme do nich vrúblye a pritlačíme k nim jak z vrchu tak aj z boku zeme. Vrúblye počiatkom apríla vyženú a mimo pletia nepožadujú inej opatery. Koncom júna treba vrúblye «škopiť», čo z toho pozostáva, že zbytočné korenky odstránime, pre ktoré by vrúblye nezhrubly. S touto prácou nemusíme sa ponáhľať, lebo keď ju pred časom konáme, bude ju treba opakovať. Prevedieme to tak, že obhrabeme každý jeden vrúblye, s čím očistíme chren od zeme, takže len spodnie korene ho budú držať, lenže nesmieme ho pri tom poraniť. Silnejšie bočné korenky s nožom obrežeme, tenšie aj so súkmenkom odstránime. Pre budúci rok zo spodných koreňov narobíme vrúblov, lenže korene zdravé musia byť a dospelé. Z tohto cieľu len dva najpevnejšie necháme a ostatné odstránime. Dakde len jeden koreň nechajú, lenže tam nenie z čoho vyberať vrúblye a takéto koreňov pozbavený chren nevydrží trvácu suchotu.

Z listov len posledné necháme, krajné obškľbeme. Dost je 4—5 listov. Po tomto čistení chren znovu zahrabeme a kôpky vedľa neho popravíme. Pri teplom a daždivom počasí škopenie v auguste obnovíme, ináč len s burinou budeme mať prácu. V druhej polovici októbra a počiatkom novembra chren vykopyeme. Zkúsení zahradníci to len vtedy robia, keď dakoľko mrazov padlo na chren, ktoré znivočily vrchné čiastky chrenu. Vykopajúc chren aj s bočnými koreňami, jednou cestou aj zem rigolujeme. Spodnie korene v dĺžke 30 centimetrov odsekne a zaraz zasadíme. Chren bedlive očistíme a dľa hrubosti sortirujeme. Jak k práci viac robotníkov potrebujeme, tak jedni nech rigolujú a druhí chren čistia a sortirujú. Jaknáhle očistený chren z vonku obsehnul, odložme ho do pivnice medzi piesok. Možno ho držať v jame aj v kope ako burgyňu, lenže vždy lepšie sa zachráni v pivnici.

Na katastrálnom jochu urodí sa 13—15 tisíc kusov chrenu, čo váži 100—120 metrických centov, z čoho býva 60 procentov prvej, 30 procentov druhej a 10 procentov tretej triedy. Cena metrického centa prvej triedy chrenu je 40, druhej triedy 20 a tretej triedy 12 korún a tak 1 katastrálny joch donáša v dobrom roku do 1000 korún čistého chosnu. Najlepšie ho zceníme v 5—10 kilogramových balíkoch. To je viac hodno, ako na metrické centy predávať.

Chren patrí medzi najviac osohu donášajúce plodiny a predsa nedorábajú ho v takej miere, ako by to u nás možné bolo. Ba na roľach len kde-tu — v Debrecíne a v Makove — ho sadia. V Makove na 50—60 katastrálnych jochoch a odvážajú ho do Rakúska, do Nemecka a do Ruska.

Na dobrý chren vždy sa najdu kupci.

Gazda.

Kreštania katolíci, čítajte len dobré našské knihy a časopisy!!

DOPISY.

Nižna (oravská stol.).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľactený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie môjho krátkeho dopisu v našom oblúbenom «Kreštane».

Nešťastliví pohorelci. Dňa 25. mája b. r. veľké nešťastie zastihlo chudobných obyvateľov obce Nižna v oravskej stolici. Od udretia hromu vypukol veľký požiar, v ktorom za krátky čas 55 z dreva postavených domov so všetkými gazdovskými stavami zhorelo. Pre veľký vietor a nedostatok vody nemožno bolo oheň zhasiť. Vo veľkom nebezpečenstve bol aj kostol, obzvlášť ale fara, poslednej dach sa už na viac miestach chytil, ale predsa šťastlivo bol zhasený, pričom podbielanskí hasičia majú veľkú zásluhu. Veľké zásluhy majú hasičia krásnickí, tvrdošínski, trstenskí, taktiež iných susedných dedín, ako aj robotníci železničnej dráhy, ktorí zase zachránili rim. kat. školu, ktorá bola tiež vo veľkom nebezpečenstve. Zato menovaným za ich pomoc i na tomto mieste vrúne vďaky vzdávam.

V domoch všetko zhorelo, v gazdovských stavoch ešte ostatné zbožie, krm a všetky gazdovské nástroje. Bez bývania ostalo 219 duší, z ktorých mnohí, práve tí najchudobnejší, neboli assekurovaní. Väčšej čiastke pohorelcom krom obleku, čo na sebe mali, nič nezostalo. Aj dvoje dietok v obeť padlo tomuto požiaru. Zhorelo viac ošípaných a menšieho statku. Strašne veľká je bieda a nárek, ľudia s dieťkami bez bývania a chleba s plačom rukami zalamujú, chodia ako omámení po svojich pohoreliskách. — Škoda úradne je šacovaná na 180 tisíc (jedenstoosemdesiat tisíc) korún. Biedu utrpených pohorelcov zväčšuje ešte i to, že chudobná obec má málo hory a tak nemajú z čoho domy si vystaviť.

V mene týchto nešťastných pohorelcov obraciam sa s boľastným srdcom ku všetkým milosrdným a dobrotivým ľuďom, aby láskave prispeli s milodarmi svojimi koľko kto môže a vládze.

Milodary prijíma: «Rimsko-katolícky farský úrad», Nizsna (oravská stolica) a potom s povďačnosťou kvitovať ich bude.

Nižna, oravská stolica, dňa 5. júna 1906.

S úplnou úctou *Jozef Torncsa*, kaplán.

Z Ružomberka.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľactený Pán Redaktor!

Prosím o uverejnenie týchto mojich riadkov v našom oblúbenom «Kreštane».

Nás nábožných katolíkov srdce veľmi bolí pre dve veci. Jedna je, že tu u nás je veľký nepokoj. A ten nepokoj narobila tá nová politická sova národná. Náš pán farár mal sa inakšie starať o svojich veriaciach pri minulej voľbe. Netreba dovoliť, aby u nás niektorí šváblíkari, garbiari a krajčírí viedli prvé slovo! Títo sú ešte nie «všetci veriaci»; táto kompánia u nás ešte nečiní zástup «6000 veriaciach». Liskovania a Sliáčania sú tiež nie ružomberké ovečky! Niektorí napajedení Ružomberčania zle zrobili, že utekali do Liskovej na pobožnosti. Veď my tu máme dvoch dobrých pánov kaplánov. Ale ja viem prečo naši niektorí mešťania a kišasoňky zutekali do Liskovej. V Liskovej je asi 300 luteránov. Hádám tí luteráni sú im veľmi milo-voňaví?! Čo?

Druhá vec, pre ktorú nás srdce bolí, je náš Ružomberčan, bývalý kandidát kubínsky, istý Ráth, ktorý bol povedal, že má radosť z toho, keď ľud si počína nectif kňazov. Tak som to bol slyšal z hodnovernej strany. No, vtedy mi hneď na pamäť prišlo, že on volakedysi bol chodil po meste ako klerik v reverende. Bol on klerikom. Teda teraz mu je hádam ľúto, že je nie kňazom, a preto od žiaľu — alebo zlosti — tak hovorí?! Čo? *Katolík.*

Bobrov (Orava).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľavážený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto riadkov v našom milom «Kreštane».

Idem vám dačo napísať o tej národnostnej strane. Keby sa jej kto pýtal, čo je ona za strana. Nuž ona sama nevie čo je?! Ona sa drží za stranu politickú, ale ako takú ju však nikde nechcú uznať. Ona nevie či je sladká, kyslá alebo horká; či je tučná alebo suchá; či je široká alebo veľmi úzka; či je vysoká alebo nízka; či je dobrá alebo zlá.

Vo Spiši ju volajú a držia za českú stranu; v Liptove za luteránsku; v Orave za neúrodnú; v Turci za panslávsku; v Nitre za ruskú; v Trenčianskej za luteromartinskú; v Pešti za socialdemokratickú. Všade ju inakšími menami pomažú. Má toľko mien, ako vrabec pier, ako stonoha nôh, ako lúka bylín.

Jej časopisy a úradné výkriky sú v Pešti vychodiaci «Slovenský Týždenník», v Skalici upražené «Katolícke (nekatolícke) Noviny» a v Námestove nezoraná «Orava».

Národná strana týmito časopisami chce učiť nábožných katolíkov Horného Uhorska. Dobrý katolík ani len do ruky nevezme «Slovenského Týždenníka», lebo to má dobre vedieť, že je on len pre luteránov súci a nie pre katolíkov! «Katolícke Noviny», to jest tie, ktoré na čele svojom nosia, že sú «Katolícke Noviny», sú tiež nesúce pre katolíkov, ale pre Indiánov a pre britickú biblickú spoločnosť do muzeuma! «Orava», to je tiež nie pre nábožných Oravcov, ale len pre tých, ktorí bývajú medzi tromi vysokými vrchami, kde slniečko vždy len zapadá!

Národnári nazývajú našu ľudovú stranu svojou ma-cochou. Katolícki Slováci, pozor dávajte a zbadáte na-

ozaj, že národná slovenská strana je slovenskou macochou. Nám, dobrým katolíckym Slovákom, vlastnou a dobrou matkou je ľudová strana, a síce len tá kresťansko-katolícka ľudová strana. *Jeden ľudák.*

Johnston Pa, N. Amerika.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Úctive prosím o uverejnenie týchto riadkov v našom oblúbenom «Kresťane».

Všetky národy kresťanstva mali veľký smútok dňa 12. apríla tohoto roku z tej príčiny, že v tento deň slávil pamiatku trpkého umučenia. U nás bol tento sviatok dvojnásobný. V tento deň zastihol totiž hrozný osud jedného z našich krajanov a spolubratov. Matej Stolár, pochádzajúci z Martinčeka v Liptovskej stolici, dňa 11-ho apríla v zelený štrtok po obede vybral sa do mesta Johnstonu, vzdialeného na desať minút, po akejsi práci. Ako sa domov navracal, musel ísť cez železničnú kolajnicu, v tom okamžení zastihol ho však nákladný vlak a roztrhal ho na sedem kusov. Odrhlo mu hlavu, dodrúzgalo mu ruky a nohy, črevá sa chudíakovi vylialy po kolajnici. Bolo to hrozné na to sa poďívať. To je tá americká sloboda. Tuná môže človek slobodne chodiť po železničných kolajniciach kade sa mu páči. Ani strážcov nenie po železničiach, len veľmi ďaleko jedon od druhého. Kompánia, ktorej patrí železnica, nedbá o ľudský život a hľadí len na to, aby jej železnica čím väčší osov donášala. U nás v Uhorsku keď dakoho zabije vo fabrike, alebo na železnici, rozletí sa o tomto chýr hneď po celej krajine. Tuná sa to každý deň opakuje, najmä v našej vaggónovej fabrike, tam je hotová človečia jatka, tam už nenie ani toho dňa, žeby človeka nezabilo alebo neporanilo a to najviac z Uhorska tu svoje kosti skladajú. Spomenutý náš krajan zanechal ženu, s ktorou len tri týždne bol, ako sa oženil a starú matku. Nech mu je zem ľahká a zarmútených poteš všemohúci Boh. *Ján Bachan.*

Malužiná v Liptove.

Pochválen Pán Ježiš Kristus.

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o uverejnenie tohoto výkazu v našom oblúbenom «Kresťane».

Na kaplnku najsvätejšej Trojice na «Čertovici» postaviť sa majúcu, malužinskému farskému úradu (stolica liptovská) svoje milodary zaslali nasledujúci dobrodinovia:

Alojz Židek (Király-Lehota) 2 koruny, Anna Halala (Selmezbánya) 3 kor., Martin Friš (Kubach, Spiš) 1 kor., veľk. p. Štefan Pironcsák (Rr. Sv. Ruž.) 9 korún 40 hal., Ján Göttinger (Körmöczbánya) 5 korún. — Zo Szitnyatő (hontianska stolica) cestou veľmi horlivého kresťana Jakuba Czibula nasbieraných a na patričné miesto zaslaných: Hermína Štrba 40 hal., Antonia Kolesnár 30 hal., Anna Dubravka 20 hal., Dorota Sopko 20 hal., Maria Piss 20 hal., Monika Oslanecz 80 hal., Ján Bielik 60 hal., Jozef Kaňa 20 hal., Jozef Andrášik 20 hal., Franc Kol-

paszky 40 hal., Alojz Rajesi 20 hal., Štefan Zubka 1 kor., Anna Tatárka 20 hal., Jozef Szulmanecz 40 hal., Ján Homek 30 hal., Štefan Beránek 20 hal., Anna Beránek 20 hal., Anna Kaziačik 20 hal., Štefan Ivanics 60 hal., Juliana Šubert 30 hal., Juliška Šubert dcéra 20 hal., Mária Lamper 40 hal., Štefan Kubáš 30 hal., Veronika Ivanič 20 hal., Matej Szikora 20 hal., Maria Vician 40 h., Pavla Beránek 20 hal., Michal Debnárszky 20 hal., František Brtos 50 hal., Mária Beránek 50 hal., Ján Beránek 50 hal., Anton Schubertova rodina 1 kor. 20 hal., Alexander Murgáč 20 hal., Zuzanna Melcer 40 hal., Paula Boroška 1 kor., Gustáv Stefanecz 30 hal., Ján Stang 20 hal., Franc Zsided 20 hal., Lajos Komenda 64 hal., Jozef Pasztierik 1 kor., Štefan Brtoš 20 hal., Ján Foltán 20 h., Mária Stepik 20 hal., Šimon Palovics mladší 40 h., Franc Makoviny 20 hal., Jozef Beránek 80 hal., Mária Šulez 40 hal., Ján Sovesik 30 hal., Jozefa Lauko 20 hal., Štefan Jáni 10 hal., Katarína Lukács 1 kor., Ján Lukács 1 kor., Ignáz Kolpaszky 1 kor., Matej Pinta 1 kor., Anna Balásfy 40 hal., Jozef Keller 20 hal., Antonia Keller 20 h., Mária Stena 20 hal., Štefan Stena 20 hal., Štefan Tol 20 hal., Mária Kozácsik 20 hal., Katarína Kozácsik 20 hal., Mária Tatárka 20 hal., Anna Hraniak 20 hal., Pavel Szokolik 20 hal., Ján Ivanič 20 hal., Štefan Glézl 40 hal., Terézia Májovszky 20 hal., Štefan Beránek 1 kor., Jozef Koleda 20 hal., Jozef Szetej 10 hal., Mária Szetej 10 hal.

Milodary farskému úradu malužinskému so summou tuže vykázanou zaslané obnášajú 606 korún 1 halier. Ponevác otázna kaplnka na mieste ku farnosti breznánskej (Breznóbánya) patriacom postaviť sa má, preto aj prijaté milodary nižej podpísaný úrad velebnému farskému úradu do Brezna odosiela.

O ďalšie milodary na výš spomentý cieľ úctive prosí

Farský úrad malužinský (Liptó-Malužsina).

Levočským pútnikom.

Všetkým pútnikom z trenčianskej, liptovskej a oravskej stolice týmto na vedomie dávam, že správa košickobohumínskej železnice prosbu ohľadom levočskej púte nevyslyšala, polcennú cestu nepovolila. Rozhodnutie svoje v liste zo dňa 8. júna b. r. pod č. 27.943 odôvodňuje tým, že ztrata 30—35 vozňov na levočskej stanici 2 dni darmo stojacích, prevyšuje príjem cestovnej ceny od pútnikov. Správa zo skúsenosti odvoláva sa na ten zmätok, ktorý nastáva v tie horespomenuté 2 dni v premávke pre vozne chybujúce. — Navzdor tomuto púť do Levoče sriadim. Presvedčený som, že pútnikov levočských neodstraší to, že oni i do Levoče i z Levoče do domu celú karotku zaplatiť musia; presvedčený som, že nábožní levočskí pútnici, ktorých každoročne vodievam, i tohoto roku navštívia milostivé miesto našej Drahej Malky, Preblahoslavenej Panny Marie levočskej, bárs jejich cesta ešte raz toľko stáť bude, nežli minulého roku.

Pútnici v smysle horespomenutého listu cestovať budú riadnymi osobnými vlakmi (persónkami) za riadnu cenu i do Levoče i zpiatky. Aby ale žiadon zmätok nenastal a

pútnici aby pohodlne v dostatočných riadnych vozňoch cestovať mohli, oznamujem: 1. prihláste sa čím skôr cestou vašich vel. pánov farárov a kaplánov u *Rim. kat. farského úradu v Gombáši, o. p. Fenyóháza (lipt. stol.)*, kolki, ktorým vlakom a z ktorej stanice pohnete sa do Levoče? — 2. *Pútnici od Žiliny po Liptovskú Teplú bývajúci* cestovať budú s tým vlakom, ktorý dňa 29. júna večer o 9. hod. 20. min. pohne sa zo Žiliny a do Iglova príde dňa 30. júna ráno o 3. hod. 43. min. Z Iglova do Levoče pôjdu buďto peší, buďto vlakom o 8. hodine 7. min. — *Tí pútnici ale, ktorí zo stanice liptovsko-svätomikuláškovej cestujú*, pohnú sa dňa 30. júna s tým vlakom, ktorí z Lipt. Sv. Mikuláša o raňajšej 6. hodine 49. min. pohne sa do Iglova a z Iglova — kde presadnú na iný vlak — prídu do Levoče o 10. hodine 55. min. — 3. *Ponevác z Habovky, Bobrova a zo Suňavy* mnohí putávajú, títo pohnú sa dňa 30. júna z Mikuláša o 10. hod. 44. m. predpoludním, suňavský ale z Batizfalu o 12. hod. 24. m. Poznám, že — kto by sa oneskoril — môže i s neskoršími vlakmi cestovať. Každý na svoju stanicu príde aspoň o 1 hodinu prv. — Prihláste sa u horespomenuťého farského úradu *do 25. júna*, aby o dostatočné vozne a železničné karotky zavčas postarané bolo.

Ján Hattyár,
farár a vodca pútnikov levočských.

Kreštania, kupujte len u kreštanov!

Rozmary a žarty.

Vtipný robotník.

Ide zemský Pán na pole a vidí robotníka v tieni ležať pod stromom. Nahnevaný okriekne ho:

— Ty darebák, nezaslúžiš, aby slnko svietilo na teba!

— Veď som si preto do tieňa lahol, pan veľkomožný! — odpovedal robotník.

Poslúchnul.

Pán k sluhovi: «Mišo, hybaj na nádražie a podívaj sa, keď odíde posledný vlak.

O dve hodiny pozdej.

Pán: «Pre Pána Boha, kde že si bol tak dlho?»

Sluha: Musel som veľmi dlho čakať, až posledný vlak odišiel, priam teraz odľudil.

Dobrá výhovorka.

Sudca k obžalovanému: Čo vám napadlo, že ste ten automobil ukradol?

Obžalovaný: «Veľkomožný pán sudca! chcel som sa zavraždiť».

**Zadovažujte predplatiteľov pre
«Kreštan-a»!**

K svätodušnému číslu. K pohodlnosti odberateľov kôs pripojil som hárok ku sbieraniam odberateľov. Veľmi sa odporúča aby patriční tiež čím skôr vyplnené na mňa (Somogy-Szill) odoslali aby každý svojim časom potrebné kopy dostal, bo objednávania na teraz návalom dochodia ku našej firme. S uctou *Pavel Sohr.*

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novin je:

na celý rok	4 koruny
na pol roka	2 koruny
na štvrt' roka	1 koruna.

Do Ameriky: Na celý rok 8 korún. — Do Pruska na celý rok 6 korún.

Tých ct. predplatiteľov, ktorí sú v Amerike alebo v Prusku a ktorí neposlali nám vyoznačené predplatné, prosíme, aby si čím skôr vyrovnali svoje predplatné podľa hore označeného vyzvania.

Spisy redakcii zaslané.

I. Svätý Anton Paduanský, v čiernej plátenej väzbe s červeným rubom. Cena 60 halierov.

II. Breznové kvety. Malému Ježiškovi v kytku sviazal P. Štefan Soós, kňaz rádu karmelitského. Cena 60 halierov.

K dostaniu v kláštore Karmelitov, Budapest, VI. okr., Huba-u. 12. Tuže sú k dostaniu: *Pátričky sv. Antona* po 10 halierov, *Agnušky sv. Antona* so slovenským nápisom po 8 halierov. Podobne aj *pátričky Ježiška* po 10 halierov a *Agnušky Ježiška* po 6 halierov.

Posol Božského Srdca Ježišovho časopis, obrazmi okrášlený k rozmnoženiu úcty božského Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave (prešporská stolica) mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 koruna 60 halierov. Pre Ameriku 3 koruny. Pre Rusko 2 koruny 50 halierov.

Členová knižička Spolku Kreštanskej miernosti. Složil Karol Szentiványi, správca Krajinskej Jednoty Katolíckych Spolkov Uhorska. S potvrdením cirkevnej vrchnosti arcibiskupstva ostrihomskeho. Obsahuje návod ku sriadeniu kreštanských spolkov miernosti. Litánie najsl. Srdca Pána Ježiša. Rozjímanie. K dostaniu za 14 halierov u Správy «Krajinskej Jednoty Katolíckych Spolkov Uhorska», Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Alleluja. Duchovný katolícky spevník s obradami nótami (nápevami). Sostavil Štefan Janovcsik, farár likavský. S odobrením cirkevnej vrchnosti. — Obsahuje 352 strán — 306 piesní, úplné nešpory a všetky obrady ako: na Hromnice, Veľkú noc, Krížové dni atd., všetky s nótami zaopatrené. — Cena jedného výtisku, v plátne viazaného s obrázkom 1 kor. 60 hal. — Za vopred zaslaných 1 kor. 80 kal. pošle ho vydavateľ franko pod

křížovou obálkou. — Tam je k dostaniu: «Requiem aeternam» spevník potrebný s nótami, viazaný. Cena 72 hal. — Objednávky majú byť upravené do Likavky, ostatná pošta Ružomberok (Rózsahegy). Stolica líptovská.

Ceny potravných článkov.

Úradne značené priemerné ceny za 100 kilogramov.
Pšenica: tiská K 15·95-17·35, peštianska K 15·40-17·00, belehradská K. 15·90—16·75, banátska (76 kilogramová) K. 16·05—16·90. — *Raž*: K. 12·85—13·15. — *Jačmeň* na krm K. 14·50—16·05 — *Ovos*: prvotriedny 19·00—19·50, druhotriedny 18·70—19·00. — *Kukurica*: K. 12·90-13·15
Rejca: K. 28·50—28·70. — *Proso*: K. 16·00—18·00.

Múka.

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	26·40	25·20	24·00	23·00	22·00	20·60	18·60
		č.	7	7½	8		
		K.	17·00	15·20	11·60		

Otruby: K. 09·40, hrubé K. 09·60.

Zemiaky: ružové K. 04·00—07·60, žlté K. 04·80—6·00 za 100 kilo.

Datelinové semä: lucerna K. 100·00 do 110·00 za 100 kilogr.

Strova: Veľký biely *bôb*: K. 25·00—26·00, tmavý K. 21·00-23·00, drobný K. 25·00-27·00, tarkavý K. 22·00.
Hrach: K. 23·00—26·00 — *Šošovica* veľká čistá K. 64·00 88·00 — *Konopné semä*: K. 30·00—33·00. — *Lanové semä*: prima K. 18·00—19·00. — *Rasca*: K. 70·00—71·00. — *Mak*: sivý K. 63·00—64·00, modrý K. 76·00—77·00. — *Ladník*: K. 14·00 do 15·00. Všetko 100 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* rafinovaný K. 69·00—69·50, kockový K. 70·00—70·50, kandis biely K. 81·50, žltý K. 67·50—68·00 za 100 kilogr. potravnou daňou.

Petrolej: Fiumánsky kríšťalový K. 47·50, fiumánsky White-Star (***) K 43·00 za 100 klgr.

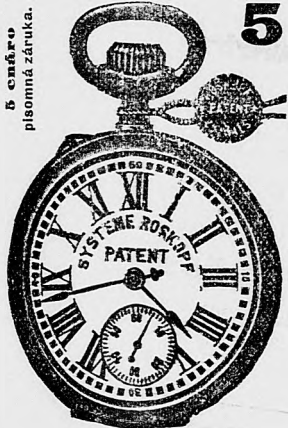
Lekvár: srbský (1905) K. 24·00—25·00, slavonský (1905) K. 28·00—29·00 za 100 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K. 50·50 do 54·00 srbské (120—80 kus.) K. 32·50—33·75.

Sviňská masť: bpeštianska K. 135·00 do 136·00.

Slanina: vidiecka K. ————— mestská 4 kusova K. 114·00—115·00 za 100 klgr.

Spiritus: Rafinovaný tovar vo veľkom K. 141·50 do 142·50. Denaturalisovaný, k priemyselnými účelom jeden barill 41·50—42·00.

5 korun!

V tejto jakosti bez subehu.

Opravdivé švajcarské hodinky system Roskopf Patent, kotva remontoir s pevným antimagne tickým kotveným strojom so zákrytkou opravdive emailovanou (nie papier) s ochrannou olovennou znamkou, vo futráli z pravého niklu, so šarnír pokryvkou s chodidlom 36 (nie 12) spozlácenými ručičkami so zárukou 3 rokov, vy-

probované, kus za 5 kor. Sukazovateľom sekund 6 kor. Vo futráli zo striebra bez ukazovateľa sekund 10 kor. Sukazovateľom sekund kus 12, 50.

Zámena dovolená, alebo navratenie penazi bez zražky.

Zasiela sa s poštovou dobierekou

Ján Konrád prvá dielna hodín Brůx 425. (Čecky). Bohato vystavený cenni vyše 1000 vyobrazením potieľa sa na žiadosť bár komu zdarma.

Žiadajte si cenník

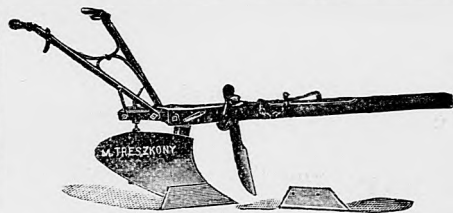
Zdarma a bezplatne zašlem môj, v slovenskej reči, bohaté ilustrovaný cenník, ktorý viac než 1000 obrazov obsahuje rozličných hodín, zlatých a strieborných predmetov ako aj hudobných nástrojov 289

HANNS KONRÁD
 I. hodinová fabrika a exportní obchod
BRŮX No. 1233. (Česko.)

500 Korún

vyplatím tomu, komu by po upotrebovaní. **Bartilovej ústnej vody**, jedna flaška 70 h. prinavrátilo sa bole nie zubov alebo zápach, z úst. (franko-Zasielka 95. h. osobyte). **E. Bartilla-Winkler, Viedeň (Wien) 19/1, Sommergasse č 1.** Žiadajte si v lekárni **Bartilovu** vodu na zuby. Kto by nám oznámil nejakých napodobňovateľov ten bude štedre obdarený. Na miesta, kde by táto voda nebola k dostaniu, pošlem 7 fliaš za 5 K 20 h. frankov. **Jednu flau nepošlem. 303**

Páni hospodári!

Len umňa dostanete tie najlepšie, tohto času za nájdokonejšie uznánie hospodárske stroje

ako: mláťačky s ocelovými guľčkami, ktoré idú o polovicu ľahšie, než ktorékoľvek iné, žentúre, rajtáre, sečkovice atď. — Cenníky zašlem na žiadosť zdarma a franko.

Michal Treskoň fabrikant hospodárskych strojov v Bytči (Nagy-Bitese).

Tí páni, ktorí by chceli za provisiu prevziať zastupiteľstvo a odpredaj mojich strojov, nech sa o podmienky obrátia na mňa. 292

Oznamy prijíma

administrácia

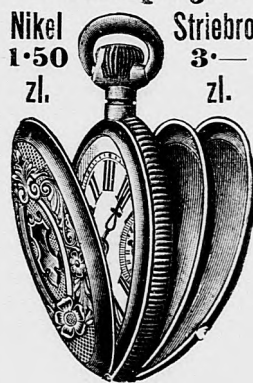
„Krest'ana“

BUDAPEŠT,

Szentkirályi-ül. 28/a.

Nekupujte si hodinky.

Nikel 1·50 zl.
 Striebro 3·— zl.

kým ste moj 1200 obrazov obsahujúci cenník všemožných hodín a iného tovaru zo zlata a striebra nevidel. Už za 1 zl. 50kr., môžete dostať dobré nikové alebo ocelové hodinky s písobnou zárukou dobrého chodenia na 3 roky. Opravdivé strieborné hodinky 3 zl.; 14 karátové zlaté hodinky 8 zl. Pancielová strieborná retiazka 90 kr.; 14 karátová zlatá pancielová retiazka 10 zl.; 14 kar. zlaté prstienky, alebo zausnice 2 zl. Pendlové hodiny 2 zl. 80 kr.; kukučky hodiny 2 zl. 50kr.; budičky 1 zl. — Za nezodpovedné navratia sa peňaze. — Rozposiela s poštovou dobierekou:

Max Böhnel hodinár

Wien, IV., Margarethenstrasse 27. (Vo vlastnom dome.)

Najväčšia a najstaršia firma, založena 1840. Vyznačenie: „Grand Prix“ a veľká medaila. Treba žiadať moj cenník s 1200 obrazmi zdarma a franko.

Ktorá kosa je najlepšia? pýta sa mnohé kosa probujúci a mnokokrač zklamany hospodár. Na toto odpovedáme dla našo presvedčenia: **najlepšia kosa na svete je General Dewett kanonovej ocele kosa**

Ohranná známka.

Ktora sa shotovuje zo zvláštnej kanonovej ocele z miešaniny nejšlachetnejších kovov složenej a odborne uneleckym sposobom dvojnásobne stúženej, tak že vlastnosť vytrvalost jej nachodí sa na tom najvyššom stupni a premáha všetko možné tohoto odboru.

Spôsob dorábamia kôs tohoto odboru je tajomstvom fabriky, následkom čoho ľahkost, trvácnoť a ostroť takejto kosa sú počudovania hodné.

Atresa Pánu Pavlovi Sohr Szill 13. číslo (Stol. Somogy.)

kam vsetkým na general Dewett kosa potázným dopisovaním a objednaním treba sa obrátiť. — Pri objednaní 5 kusov kôs počtovo útraby platí fabrika. Pri objednaní 10 kusov platí počtové úraty a pripojuje jednu kosa na pridavok zdarma. — Za každú kanonovej ocele kosa prejma sa dobrostanie, nezodpovedná kosa vymieňa sa dobrou kosou kanonovej ocele (zo skuseností ale vieme, že medzi tisíc kosmiami jedna je nie zlá.)

General Dewett kosou kanonovej ocele na 250—300 krokov može sa kosíť po jednom ostrení, jedno kuvanie dostatočue je na viacej dni.

General Dewett kosa, kanonovej ocele, zasiela sa ku ruce chlapa sostavená nakuvaná a vyprobovaná.

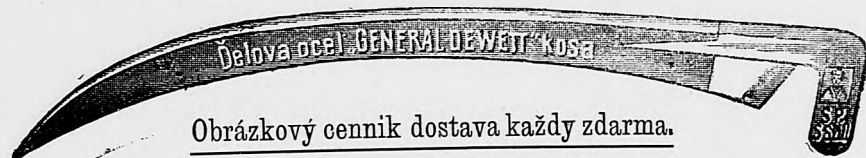
Pri General Dewett kose z kanonovej ocele odberateľ nemá žiadného risika bo nezodpovedná kosa zamení sa za dobrú.

Preto nech nikto kosa od nikoho neobjednáva a nekupuje, kým neurobil probu s kosou General Dewett'a z kanonovej ocele. A sme o tom presredčeni, že kto ráz robil s takouto kosou inéj kosa nikdy do ruky nevezme.

Sbiratelia objednavatetov maju zvláštnie vyhody. — Hárky k sbieraniu odberateľov a iné tlačivo su pre bár kobo na pohotove Cenník nech si každý na dopisničke pýta. Ceny Generále Dewett kôs z kanonovej ocele:

60	65	70	75	80	85	90	95	100 cm.	110 cm.
90 kr.	95 kr.	1 zl.	1 zl. 05 kr.	1 zl. 10 kr.	1 zl. 15 kr.	1 zl. 20 kr.	1 zl. 25 kr.	1 zl. 30 kr.	1 zl. 50 kr.

Diadal nákovie, striebro ocelova nákova a kladivko pár za 85 kr. Amerikánska osielka, ku Dewett kose najlepšia 20 kr. Zvláštna Novota: Privilegovaná užva na kosa 1 kus 20 kr., 10 kusov 1 zl. 50 kri Britva diamantovej ocele so zarukou pat rokov 1 zl. 50 kr. pekná schránka britvy darmo.

Obrázkový cenník dostava každý zdarma.

K povšimnutiu: Každý kus mydla s menom SCHICHT čistý a slobodný je košdlivej látky.

JEDNO pohladenie so

Schicht-mydlom

(„jelaňa“ alebo klúčmydlo)

nahraďuje

DVE pohladienia obyčajným mydlom.

274/II

Schicht-mydlo je to najlepšie a k potrebovaniu to najlacnejšie.

Duležité! Nepréhľadnête!
Každý muž učini svojej žene
radost, keď kúpi
sukne lodenové

ktoré v rozličných vzoroch a barvách dorába a 1 kus od 60 65, 70 kr. s dobierkou posiela

Tkalcovňa ADOLFA JELINEKA
v LISKU p. Jimramov, Morava.

Jediná firma toho druhu Vzoriky zdarma a franko!

Šijáce Stroje.

Velmi dokonale-bez každej chyby a ku každému cieľu. Podľa garancie od 10 zl. až do

25 zl. Vždycki Kdostaniu u. 812
Aloja Habán mechanika v
Budapešti VII. Izabella-ter 3.
Cenník pošlem každemudarmo.

Oznamy prijíma administracia

„KREŠTAN“

Budapest, Szentkirályi-utca 28.